

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060208

DOM
2017-06-28
Stockholm

Mål nr
M 5802-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2016-06-09 i mål nr M 4430-15, se bilaga A

KLAGANDE

Gemensamhetsanläggning Västra Kolvik

Ombud:

UN och HAO

MOTPART

Samhällsbyggnadsnämnden i Uddevalla kommun
451 81 Uddevalla

SAKEN

Tillstånd till avloppsanläggning på fastigheten X i Uddevalla kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1351314

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Gemensamhetsanläggning Västra Kolvik (sökanden) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen med ändring av underinstansernas avgöranden ska meddela tillstånd för den sökta avloppsanläggningen med följande villkor.

1. Utgående renat avloppsvatten från avloppsanläggningen ska vid normal drift uppfylla följande funktionskrav med avseende på rening.

$BOD_7 > 90 \%$

$P\text{-tot} > 90 \%$

$N\text{-tot} > 50 \%$

2. Sökanden ska se till att ett serviceavtal upprättas och följs samt att anläggningens funktion kontrolleras regelbundet.

3. Sökanden ska se till att avloppsanläggningens funktion kontrolleras regelbundet. Senast den 31 december varje år, eller när tillsynsmyndigheten anser det påkallat, ska sökanden till tillsynsmyndigheten redovisa provtagningskontroll som minst utvisar anläggningens reningsfunktion enligt punkten 1.

4. Sökanden ska upprätthålla en aktuell drifts- och underhållsinstruktion för avloppsanordningen.

5. Kontrollprogram för anläggningen ska upprättas efter samråd med tillsynsmyndigheten. Kontrollprogrammet ska godkännas av tillsynsmyndigheten. Det ankommer därvid på tillsynsmyndigheten att besluta om erforderlig provtagning och hur den närmare bör ske.

Samhällsbyggnadsnämnden i Uddevalla kommun (nämnden) har bestritt ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Sökanden har utöver vad som anfördes i mark- och miljödomstolen anført i huvudsak följande: En individuell prövning måste göras i varje enskilt fall med beaktande av de krav som är påkallade utifrån platsens förutsättningar, recipientens känslighet etc. Att ställa upp generella regler för fastigheter som inte tidigare har haft utsläpp från toalettavloppsvatten är inte tillåtet. Hänsyn ska inte heller tas till vad följderna kan bli av en generell tillståndsgivning av *andra* minireningsverk. Att det finns minireningsverk på marknaden som inte har samma reningskapacitet som BAGA Easy ska inte påverka bedömningen. Det är en bedömning av följderna av en generell tillståndsgivning av BAGA Easy som ska göras. BAGA Easy med markbädd är dessutom inte ett minireningsverk i egentlig bemärkelse utan en avloppsanläggning för hög skyddsnivå avseende både miljöskydd och hälsoskydd.

Vad gäller påståendet om att enskilda avlopp utgör en betydande källa till övergödningssproblematiken hänvisas till den tidigare rapporten ”*Effekter av små punktutsläpp*” av vilken framgår att utsläppet av kväve och fosfor från enskilda avlopp endast utgör några promille av den totala tillförseln. Av rapporten framgår att jordbruket utgör en betydande källa till övergödningsspåverkan och att utsläpp från enskilda avlopp är av liten betydelse jämfört med den totala belastningen.

Den av nämnden föreslagna lösningen innebär att BDT-vatten släpps ut efter endast lågkvalificerad rening. Näringsläckage från åkrarna där slammet från de slutna tankarna sprids ut kommer dessutom att ske. Vidare förekommer det att fastighetsägare pumpar innehållet från en slutna tank rakt ut i närmaste vattendrag.

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) uppger att myndigheten inte ifrågasätter BAGA Easys prestanda gällande reduktion av BOD och fosfor men att det i aktuellt fall finns behov av att ytterligare minska utsläppet av fosfor och kväve utöver vad som följer av kraven på hög skyddsnivå på grund av recipientens känslighet för näringsämnen. HaV:s resonemang angående fosfor är motsägelsefullt eftersom BAGA Easy reducerar fosfor med 99 procent medan den av HaV förespråkade lösningen endast reducerar fosfor med 75 procent genom att samla toalettvattnet i en slutna tank men låter BDT-

vattnet gå vidare till bädd. Vad gäller kväve har HaV bortsett från två viktiga saker i sitt resonemang; dels har fastighetsägarna i Västra Kolvik en mycket hög nyttjandegrad av sina stugor året runt vilket innebär att man kan förvänta sig en stabilare drift och därmed en högre reduktion av kväve, dels gäller ansökan en anläggning som använder sig av förfällning. Förfällning används inte bara för att reducera fosfor, utan den har även andra positiva effekter för t.ex. sedimentering som gör att efterföljande biologisk rening blir mindre belastad. BOD reduceras i hög grad (60–80 procent av det organiska materialet) redan före det biologiska steget i bädden, vilket medför att nitrifikationsprocessen kommer igång mycket snabbare än i jämförelse med en icke avlastad bädd.

Mot bakgrund av de felaktigheter som framgår av HaV:s yttrande tycks HaV sakna kunskap om små avloppsanläggningar, i vart fall beträffande den sökta anläggningen BAGA Easy. Det kan ifrågasättas om HaV har läst på om den sökta anläggningen och gjort en bedömning av omständigheterna i det aktuella fallet eller om man bara upprepar argument för sin sedan länge fastslagna ståndpunkt att slutna tankar med BDT-anläggning är den enda lösning som kan accepteras i det aktuella området, utan att beakta teknikutvecklingen för avloppsanläggningar för hög skyddsnivå av den typ som BAGA Easy representerar.

Sökanden har som skriftlig bevisning gett in rapporter och skrivelser.

Nämnden har anfört i huvudsak följande: I områden med en känslig recipient och i områden som är tätbebyggda med ett stort antal vattentäcker och människor som rör sig i området, anser nämnden att en källsorterande och robust avloppsanläggning i första hand ska väljas. En robust avloppsanläggning behöver minimalt med skötsel och tillsyn av fastighetsägaren.

Nämnden har sedan 2016 bedrivit tillsyn på minireningsverk. Under 2016 har 70 av cirka 350 minireningsverk fått ett tillsynsbesök av miljöavdelningen. Resultatet av tillsynen är att cirka 50 procent har fått ett föreläggande om åtgärder eller skötsel av sitt minireningsverk. Av de som har fått ett föreläggande har cirka 70 procent någon form av serviceavtal. Under årets tillsyn på minireningsverk visade det sig att många

av fastighetsägarna helt har förlitat sig på sitt serviceavtal och det årliga besöket av serviceteknikern. Fastighetsägare har inte förstått vilket underhåll de löpande måste stå för om minireningsverket ska fungera som tänkt. Även andra kommuner som bedrivit tillsyn på minireningsverk har kommit fram till slutsatsen att minireningsverk är beroende av skötsel av fastighetsägarna för att fungera så som leverantörerna utlovar.

Idag erbjuder många reningsverksleverantörer ett GSM-larm som komplement till de lampor eller ljudlarm som har använts tidigare. Baga nya anläggningar använder GSM-larm och fastighetsägare kan därmed koppla sina mobiltelefoner mot sin avloppsanläggning och få ett sms när något är fel i verket. Systemet är beroende av att fastighetsägaren därefter själv tar kontakt med Baga. Det kan i bästa fall gå någon dag eller några dagar till dess att en servicetekniker kan åka ut för att lösa det problem som har uppstått. Konsekvensen kan i värsta fall bli att avloppsvatten som enbart genomgått slamavskiljning passerar ut i markbädden.

Nämnden bedömer att en källsorterande avloppsanläggning är lämpligast med tanke på Gullmarns känslighet. Sluten tank och en separat avloppsanläggning för bad-, disk- och tvättvatten är ett av flera alternativ för att sortera avloppsfraktionerna vid källan. En sluten tank ska ha ett larm som larmar när tanken börjar bli full och ska då tömmas av renhållningen. En sluten tank är mer driftsäker än ett minireningsverk om fastighetsägaren vill ha en vattentoalett. Bokenäset har vidare problem med grundvattentillgången, i synnerhet sommartid i de tätbebyggda områden som ligger nära kustlinjen. Att välja ett källsorterande system, t.ex. en sluten tank med snålspolande toalett eller en torr lösning i någon form, gör att vattenbesparingen blir stor.

Gällande BDT-utredningen som hänvisas till i överklagandet, är detta en BDT-utredning av provtagningsmetoder för att kunna uppskatta innehållet i inkommande BDT-vatten hos förfabricerade BDT-anläggningar. I detta fall gäller ansökan ett minireningsverk som tar emot ett blandat vatten som består av både BDT-vatten och toalettvatten. Det är vedertaget att den största näringsfraktionen av fosfor, kväve och bakterier återfinns i vattentoalettfraktionen, vilken tas bort från avloppsvattnet då en källsorterande avloppsanläggning installeras.

REMISSYTTRANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Havs- och vattenmyndigheten har yttrat sig i målet och anfört i huvudsak följande.

Ingen av de sju fastigheterna har utsläpp av toalettavloppsvatten i nuläget.

Myndigheten ifrågasätter inte den sökta anläggningens prestanda gällande reduktion av BOD och fosfor men anser att det är svårt att nå en konstant hög kvävereduktion.

Kolvik är ett fritidshusområde med pågående och förväntad framtida omvandling till permanentboende. I samma avrinningsområde som Kolvik finns drygt 1700 fastigheter utan kommunalt vatten och avlopp. Dessa fastigheter har sin avrinning till Gullmarsfjorden som är både ett Natura 2000-område och ett marint naturreservat. Natura 2000-området innehåller bland annat naturtyperna rev, sublitorala sandbankar, stora grunda vikar och sund samt vegetationsklädda havsklippor. En ökad tillförsel av näringsämnen skulle påverka dessa naturtyper negativt då både fleråriga alger och ålgräs riskerar att konkurreras ut av snabbväxande fintrådiga alger. Även ökad grumlighet av vattnet med minskat ljusgenomsläpp som följd har en negativ påverkan. Ålgräsängar är en globalt hotad biotop som är en viktig livsmiljö för många arter och fyller viktiga funktioner i ekosystemet. I bevarandeplanen för Natura 2000-området står att *”[u]tsläpp av kemikalier, avloppsvatten eller annan påverkan på vattenkvaliteten bör prövas restriktivt. Vid modernisering av befintliga avloppsanläggningar bör man eftersträva bästa miljövänliga teknik som innebär minskad belastning på recipienten jämfört med nuläge. För helt ny eller kompletterande bebyggelse inom Gullmarsfjordens avrinningsområde bör nya Va-anläggningar prövas mycket restriktivt”*.

Gullmarn är en tröskelfjord, vilket innebär att de djupare delarna inte tillförs syrerikt vatten från Skagerrak kontinuerligt. Detta ökar känsligheten för syreförbrukande processer och under hela 2014 rådde syrebrist i bottenhavet sydväst om Kolvik, vilket visar att belastning av fjorden överskrider systemets förmåga att ta hand om de näringsämnen som tillförs. Den ekologiska statusen för vattenförekomsten Gullmarns centralbassäng är måttlig på grund av övergödningspåverkan och Vattenmyndigheten i

Västerhavets vattendistrikt har fastställt miljö kvalitetsnormen god ekologisk status med tidsfrist till 2021. Vattenförekomsten påverkas i betydande grad av utsläpp från enskilda avlopp: cirka fyra ton kväve och 0,6 ton fosfor per år. Följden av en generell tillståndsgivning till olika former av minireningsverk kan bli att det sammanlagda utsläppet av närings- och smittämnen blir så stort att det påverkar vattenförekomsten negativt, vilket även gäller möjligheterna att leva upp till de tillämpliga normerna för musselvatten. Den påverkan som främst är relevant vad avser skydd av musselvatten är fekala kolibakterier.

Sammanfattningsvis är myndighetens bedömning att det inom känsliga och skyddade områden som inte uppnår god status på grund av övergödningspåverkan är skäligt att inte tillåta nya utsläpp av toalettavloppsvatten från hus som inte tidigare haft vattentoalett om små avlopp utgör en betydande källa till övergödningsproblematiken.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Samtidigt med detta mål har Mark- och miljööverdomstolen meddelat dom avseende två andra mål angående avloppsanläggningar i samma område, M 5910-16 och M 5911-16.

De aktuella fastigheterna ligger i Kolvik som är ett fritidshusområde med fastigheter som bebos främst under sommarhalvåret. Området tas dock i allt högre utsträckning i anspråk för permanentboende. Recipienten för det renade avloppsvattnet är vattenförekomsten Gullmars centralbassäng.

Av utredningen i målet framgår att den ekologiska statusen för vattenförekomsten Gullmars centralbassäng har bedömts till måttlig på grund av övergödningspåverkan. Gullmarsfjorden är en tröskelfjord och de djupare delarna av fjorden tillförs inte syrerikt vatten från Skagerak kontinuerligt och därmed ökar känsligheten. Syrebrist har konstaterats i bottenvattnet sydväst om Kolvik under hela 2014 och det föreligger också säsongsmässig syrebrist i Gullmarsfjordens bottenvatten sedan flera decennier. Nuvarande belastning överskrider systemets förmåga att ta hand om de näringsämnen som tillförs. Till detta kommer att recipienten omfattas av skydd som Natura 2000-

område, är ett skyddat musselvatten samt att delar av fjorden är ett marint naturreservat. Området omfattar rödlistade fiskarter och fjordens grunda vikar med ålgräsängar är viktiga reproduktions- och uppväxtområden för fiskar och skaldjur. Vid en ökning av näringsämnen till recipienten riskerar fleråriga alger och ålgräs att konkurreras ut av snabbväxande fintrådiga alger och en ökad grumlighet kan också påverka recipienten negativt. Recipienten är av kommunen utpekad som ett område där det råder hög skyddsnivå för såväl miljöskydd som hälsoskydd.

Mot bakgrund av nämnda förutsättningar gör Mark- och miljööverdomstolen inledningsvis bedömningen att recipienten får betecknas som ett särskilt känsligt och skyddsvärt område där det finns stor anledning till att anpassa kraven på avloppsutsläppen utifrån de speciella förhållanden som råder. Vidare måste med hänsyn till att en ansökan om tillstånd till avloppsanläggning kan ses i ett större sammanhang (se MÖD 2006:27 och 2006:53) beaktas vad nämnden har påpekat om att det finns ytterligare ett stort antal fastigheter med avrinning till den aktuella recipienten. Dessa fastigheter har idag inte utsläpp från vattentoalett och följderna av en generell tillståndsgivning för dessa skulle ge ett ökat utsläpp av näringsämnen till Gullmarns centralbassäng.

Den sökta anläggningen uppfyller visserligen kraven för hög skyddsnivå för miljöskydd enligt Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd beträffande BOD, Tot-P och Tot-N när den fungerar som avsett. HaV har dock särskilt påpekat att det på grund av recipientens känslighet för näringsämnen finns ett behov av att ytterligare minska utsläppen av kväve utöver vad som följer av kraven på hög skyddsnivå. Mark- och miljööverdomstolen delar denna bedömning och finner därför att högre krav än de som gäller för hög skyddsnivå för miljöskydd behöver ställas i detta fall. Detta gäller särskilt vid beaktande av vad som skulle bli följden av en generell utbredning av enskilda avloppsanläggningar som renar vatten från vattenklosetter och där Gullmarsfjorden är recipient. Domstolen har i målet endast att pröva om sökt lösning uppfyller de krav som kan ställas. Vad sökanden har anfört om att även den av nämnden föreslagna lösningen ger upphov till utsläpp av näringsämnen saknar därför betydelse.

Sammantaget gör således Mark- och miljööverdomstolen bedömningen att tillstånd inte ska lämnas till den sökta anläggningen eftersom utsläppet i det aktuella fallet skulle ske till en mycket känslig och skyddsvärd recipient. Överklagandet ska därför avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Claes-Göran Sundberg, hovrättsråden Johan Svensson, referent, och Margaretha Gistorp samt tekniska rådet Yvonne Eklund.

Föredragande har varit Ote Dunér.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-06-09
meddelad i
Vänernsborg

Mål nr M 4430-15

KLAGANDE

Gemensamhetsanläggning Västra Kolvik

Ombud: UN och HAO

MOTPART

Samhällsbyggnadsnämnden i Uddevalla kommun
451 81 Uddevalla

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Västra Götalands län beslut den 12 november 2015 i
ärende nr 505-17945-2015, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Avslag på ansökan rörande installation av avloppsanläggning på fastigheten X i
Uddevalla kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 324073

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänernsborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se	0521-27 02 30	måndag – fredag 08:00-16:00 -

YRKANDEN M.M.

Gemensamhetsanläggning Västra Kolvik (sökanden) har yrkat att mark- och miljödomstolen upphäver Länsstyrelsens i Västra Götalands län (länsstyrelsens) och Samhällsbyggnadsnämndens i Uddevalla kommun (nämndens) beslut och meddelar tillstånd för den sökta avloppsanläggningen med följande villkor.

1. Utgående renat avloppsvatten från avloppsanläggningen ska vid normal drift uppfylla följande funktionskrav med avseende på rening.
BOD₇ > 90 %
P-tot > 90 %
N-tot > 50 %
2. Sökanden ska se till att ett serviceavtal upprättas och följs samt att anläggningens funktion kontrolleras regelbundet.
3. Sökanden ska tillse att avloppsanläggningens funktion kontrolleras regelbundet. Senast den 31 december varje år, eller när tillsynsmyndigheten anser det påkallat, ska Sökanden till tillsynsmyndigheten redovisa provtagningskontroll som minst utvisar anläggningens reningsfunktion enligt punkten 1.
4. Sökanden ska upprätthålla en aktuell drifts- och underhållsinstruktion för avloppsanordningen.
5. Kontrollprogram för anläggningen ska upprättas efter samråd med tillsynsmyndigheten. Kontrollprogrammet ska godkännas av tillsynsmyndigheten. Det ankommer därvid på tillsynsmyndigheten att besluta om erforderlig provtagning och hur den närmare bör ske.

Sökanden har vidhållit vad som tidigare har anförts i underinstanserna samt till stöd för sin talan tillagt och förtydligat följande.

Länsstyrelsen har gjort en felaktig bedömning av den sökta lösningen, bl.a. avseende robusthet och kretsloppsanpassning, och dragit felaktiga slutsatser om den påverkan som denna skulle få på recipienten Gullmarsfjorden.

Det utgående renade vattnet från den sökta avloppsanläggningen uppfyller de krav som ställs vid en hög skyddsnivå enligt Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2006:7) om små avloppsanordningar. Anläggningen är dessutom kretsloppsanpassad och innebär långtgående skyddsåtgärder, bättre eller likvärdiga med de alternativ som föreslås av Uddevalla kommun, för att undvika skada på människors hälsa och miljön och uppfyller samtliga krav i miljöbalken. Avloppsvatten kommer genom sökt avloppsanläggning, oaktat de höga skyddsvärdena och statusen hos recipienten, att renas i den utsträckningen att det inte uppkommer någon olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Krav vid hög skyddsnivå

Länsstyrelsen har lyft fram att Gullmarsfjorden har måttlig ekologisk status, att övergödning är en viktig orsak till svårigheten att nå god ekologisk status samt att Gullmarsfjorden i betydande grad påverkas av utsläpp från enskilda avlopp. Enligt länsstyrelsens bedömning riskerar den sökta lösningen att medföra en ökning av utsläppen av näringsämnen i en känslig recipient och att slutna kretsloppsanpassade avloppslösningar därför bör eftersträvas.

Länsstyrelsen har, i likhet med kommunen, således bestämt sig för en lösning som innebär slutna tankar eftersom man bedömer att denna lösning är bäst. En tillståndsmyndighet får emellertid inte bestämma vilken lösning som är bäst, utan ska istället avgöra huruvida den sökta avloppsanläggningen är tillräckligt bra för att uppfylla de krav som ställs. Alternativa tekniska lösningar som uppfyller kraven får således inte diskrimineras av myndigheten.

Ett av kommunen förordat system har inte något givet företräde, en individuell prövning måste göras i varje enskilt fall med beaktande av de krav som är påkallade utifrån platsens förutsättningar, recipientens känslighet etc. (se t.ex. mark- och

miljödomstolens dom den 27 april 2015 i mål nr M 363-15, Vänersborgs tingsrätt). Att endast godkänna en av kommunen förespråkad lösning innebär att kommunen ställer upp teknikkraV istället för funktionskraV. När Naturvårdsverkets allmänna råd för små avloppsanläggningar (SNV 87:6) upphävdes togs teknikkraVen bort. I de nya råden (NFS 2006:7) ställs kraV på anordningarnas funktion istället för deras konstruktion. En fastighetsägare ska ha möjlighet att välja den lösning som passar denne bäst, under förutsättning att denna lösning uppfyller de funktionskraV som ställs.

Vad mark- och miljödomstolen har att ta ställning till är om den sökta avloppsanläggningen uppfyller miljöbalkens kraV eller inte. Parterna är i målet överens om att en hög skyddsnivå ska gälla för miljöskydd. Den sökta lösningen uppfyller samtliga kraV som uppställs på en avloppsanläggning för hög skyddsnivå för miljöskydd, vilket tydligt framgår av utredningen i målet. Att det skulle finnas skäl att ställa strängare reduktionskraV eller ytterligare kraV på skyddsåtgärder har inte gjorts gällande och är inte heller miljömessigt motiverat.

Länsstyrelsens bedömning av vilken lösning som är bäst ur ett övergödningsspektiv kan dessutom ifrågasättas. Vid en jämförelse mellan de olika alternativen kan nämnas att BAGA Easy 8 överträffar av kommunen förespråkad lösning på i stort sett alla punkter, se t.ex. rapporten ”Effekt av små punktutsläpp av kväveinnehållande avloppsvatten på skyddade naturtyper i Gullmarsfjorden”, N-research AB, 2010 (inlämnad som bilaga 7 till ansökan). Rapporten togs fram för att hjälpa Uddevalla kommun med att bedöma vilken effekt lokala punktutsläpp av framför allt kväve kan ha på Gullmarsfjorden. Enligt slutsatserna i ovannämnda rapport kommer mängden kväve från ett lokalt reningsverk anpassat för ett mindre antal bostäder bli litet i jämförelse med totala kvävetillskotten till fjorden, men kunna ge oönskade effekter runt själva utsläppspunkten. Om emellertid utsläpp av det renade vattnet sker på djupare vatten beräknas den relativt lilla kvävemängd som ett mindre reningsverk skulle bidra med sannolikt vara av liten betydelse jämfört med den totala kvävebelastningen till Gullmarn (se ovannämnda rapport, s. 2).

Utsläpp av kväverikt vatten bör ske på djupare vatten, i ett område där det snabbt blandas ut med vattnet i Gullmarns centralbassäng, och där strömmarna är sådana att näringsämnen inte förs tillbaka mot land. Den relativt lilla kvävemängd ett mindre reningsverk beräknas bidra med är då sannolikt av liten betydelse jämfört med den totala kvävebelastningen till fjorden.

Vad gäller fosfor kan konstateras att den av kommunen förespråkade lösningen anges reducera fosfor med 75 % genom att samla toalettvattnet i en sluten tank. Detta innebär att 3 - 4 mg/l fosfor kommer att föras vidare till BDT-lösningen som inte är specificerad av kommunen. Eftersom en bädd inte kan förväntas binda in fosfor permanent, och temporärt endast ta 50 - 70 %, kommer Gullmarn att belastas med 1 - 3,75 mg/l fosfor, beroende hur man väljer att se på fosforavskiljning i markbaserade system eller andra BDT-lösningar som inte tar fosfor. Detta ska jämföras med utsläppsvärden från en BAGA Easy som ligger mellan 0,1 - 0,5 mg/l. BAGA Easy är därmed bättre än den av kommunen förespråkade lösningen.

Slutligen kan nämnas att tillförseln av fosfor och kväve till Gullmarn från samtliga enskilda avlopp utgör proportionellt sett endast en begränsad del av det fosfor och kväve som beräknas tillföras Gullmarn. För det fall samtliga enskilda avlopp skulle nå samma reningsgrad som den nu föreslagna skulle det dessutom ske en markant minskning av bidraget från gruppen enskilda avlopp.

Robusthet

Länsstyrelsen har i sitt beslut angett att slutna tankar eller andra slutna lösningar är mer robusta på grund av den varierande belastningen i fritidsfastigheter, dock utan att ytterligare ange skälen för denna uppfattning. Frågan är emellertid inte vilken lösning som är mest robust, utan om den aktuella anläggningen kan godtas utifrån de krav som kan ställas på robusthet. Det kan konstateras att länsstyrelsen har gjort en felaktig bedömning av BAGA Easy:s robusthet. Sökanden har utförligt beskrivit

BAGA Easy och dess robusthet i ansökan till kommunen respektive överklagandet till länsstyrelsen men följande kan tilläggas.

Av utredningen i målet kan, tvärtemot vad länsstyrelsen kommit fram till, konstateras att avloppsanläggningen BAGA Easy är mycket robust, kräver minimalt med tillsyn och är mycket lämplig för fritidsboende. Det krävs t.ex. ingen jämn distribution eller kontinuitet av avloppsvatten för att reningen ska fungera som förväntat. Genom tillsättandet av fosforbindande medel uppnår anläggningen en mycket hög effekt redan vid uppstart, vilket gör den lämplig vid fritidsboende där anläggningen kan stå obelastad långa tider.

Länsstyrelsen anger i sitt beslut också felaktigt att anläggningen behöver tillsyn och skötsel varje vecka. Länsstyrelsen tycks helt ha bortsett från den SMS-funktion som innebär att anläggningen via textmeddelanden talar om för brukaren om något behöver åtgärdas. SMS-funktionen ger en mycket hög tillsynsnivå eftersom brukaren får larm från anläggningen oberoende var brukaren befinner sig. I en BAGA Easy har brukaren kontinuerlig tillsyn via SMS-funktionen och det är oklart på vilket sätt anläggningen skulle behöva skötsel varje vecka. För övrigt är det enda som en brukare som har tecknat serviceavtal behöver göra är att fylla på med flockningsmedel beroende på nyttjandegrad (i snitt en eller två gånger per år).

Behovet och omfattningen av tillsynsåtgärder som är påkallade är således av mycket enkelt slag och kan inte anses utgöra hinder mot att tillåta anläggningen.

Länsstyrelsen bortser dessutom från möjligheten att i tillståndet ställa villkor som reglerar krav på verksamhetsutövarens egenkontroll. Sökanden har numera uttryckligen åtagit sig att genom föreslagna villkor motverka funktionsförsämringar och tillsynsmyndigheten kan inom ramen för sin tillsyn kontrollera att anläggningen uppfyller uppställda krav. Att anläggningen kan kräva något mer tillsyn från tillsynsmyndigheten än den lösning som kommunen förespråkar är inte ett giltigt skäl att förbjuda den aktuella anläggningen (se t.ex. MÖD:s dom den 21 november 2013 i mål M 5622-13).

Dessutom kan länsstyrelsens bedömning av vilken lösning som är mest robust ifrågasättas. BAGA Easy och dess reningsprocess är inte känsliga och eftersatt underhåll resulterar endast i successivt försämrade reningsgrad. Några stötvis höga utsläpp förekommer inte, till skillnad från vad som kan bli fallet med slutna tankar. För det fall en slutna tank blivit full förekommer inte sällan s.k. egentömningar, dvs. att fastighetsägaren sätter ner en pump och pumpar avloppsvatten till närmaste dike. Även vad gäller tömning är BAGA Easy ett bättre alternativ än slutna tank eftersom tömning av BAGA Easy behöver ske mer sällan. Tömning av BAGA Easy ska ske en gång per år. Enligt information från Uddevalla kommun behöver en slutna tank på 3 000 liter bara tömmas en till två gånger per år och man kan spola 5 000 gånger med en snålspolande toalett (t.ex. vakuum som endast använder 0,6 liter vatten per spolning) innan tanken behöver tömmas. Uppgifterna är emellertid felaktiga. Vid beräkningen har man endast räknat på det vatten som går åt att spola och har inte räknat med att varje person i hushållet producerar urin och fekalier ($3\ 000/0,6 = 5\ 000$). Enligt uppgift från en leverantör av vakuumtoaletter producerar varje person ca 6,75 liter svartvatten (spolvatten, urin och fekalier) till den slutna tanken per dygn, dvs. 2 464 liter per person och år. Grovt räknat innebär detta en tömning per person och år.

Restriktiv hållning till minireningsverk i känsliga miljöer

Länsstyrelsen har i sitt beslut hänvisat till MÖD 2006:53 och gjort gällande att det finns skäl att inta en restriktiv hållning till minireningsverk i känsliga miljöer samt det kan finnas skäl att neka installation av konventionella avloppslösningar till förmån för en avloppslösning som bedöms som mer kretsloppsanpassad. Det ska påpekas att BAGA Easy med markbädd inte är ett s.k. minireningsverk i egentlig bemärkelse utan en avloppsanläggning för hög skyddsnivå avseende både miljö- och hälsoskydd. Det som man traditionellt sett kallar minireningsverk är ett litet avloppsreningsverk med både mekaniskt, kemiskt och biologiskt reningssteg. BAGA Easy avviker från detta på så sätt att den har kemisk fällning i en slamavskiljare och därefter en kompaktfiltarbädd för resten av reningen.

Det som är viktigt att poängtera från MÖD 2006:53 är emellertid att det minireningsverk som var aktuellt år 2006 inte klarade de halter som gällde för utsläpp av fosfor och kväve.

Av den utredning som nämnden åberopat framgår att många mindre reningsverk av typ Biovac inte klarar de halter som gällt för utsläpp av fosfor. Utsläppshalterna har ofta visat sig vara väsentligt högre. Som exempel på orsaker till detta resultat har angivits dålig skötsel av anläggningen, ojämn belastning och felinställd kemikaliedosering. Vidare framgår vad gäller kväve att man i små reningsverk inte har högre reningsgrad än 50 %.

Miljööverdomstolen uttalade också att minireningsverk är mindre väl lämpat som avloppslösning i fråga om fritidsfastigheter eftersom reningsverken för att fungera effektivt bl.a. kräver visst tekniskt kunnande hos ägaren, god tillsyn och jämn belastning över tiden, samt att detta gällde särskilt på skärgårdsöar i Östersjön där förutsättningar för markinfiltration sällan är särskilt goda. Detta uttalande ska emellertid ses i ljuset av att uttalandet om minireningsverk gjordes år 2006 och baserades på vad som gällde för minireningsverk vid den tiden. Mycket har hänt inom avloppsbranschen sedan dess. Bl.a. har Länsstyrelsens rapport avseende tester av minireningsverk på marknaden år 2009 lyft fram BAGA Easy som ett av fyra minireningsverk som klarade av hög skyddsnivå på alla tre kemiska parametrarna BOD7, totalfosfor och totalkväve, och som även klarade gränsvärdet för utmärkt badvattenkvalitet (se rapport 2009:07, Tillsyn på minireningsverk inklusive mätning av funktion, s. 34, ingiven som bilaga 4 till överklagandet till länsstyrelsen).

Det går inte heller att uttala sig om minireningsverk generellt. Idag finns det många olika tillverkare och olika tekniklösningar för avloppsanläggningar.

Minireningsverk kan t.ex. användas för att behandla både blandat avloppsvatten och enbart BDT-vatten, tekniken som används för rening kan vara sedimentering, biologisk rening och kemisk fällning, men även enbart biologisk rening och enbart kemisk rening. Anläggningarna varierar mycket i storlek, kostnad, utseende och i

viss mån prestanda. Gemensamt är att de i hög grad är automatiserade vad gäller kemfällning, pumpning och luftning av den biologiska reningen och levereras/installeras kompletta att använda. Som tidigare nämnts måste därför i varje enskilt fall göras en individuell prövning av den sökta avloppslösningen med beaktande av de krav som är påkallade utifrån platsens förutsättningar, recipientens känslighet etc. (se t.ex. mark- och miljödomstolens dom den 27 april 2015 i mål nr M 363-15, Vänersborgs tingsrätt, i vilken ett minireningsverk tilläts vid Gullmarsfjorden).

Det ska dessutom påpekas att i MÖD 2006:53 var ett hovrättsråd skiljaktigt och ville tillåta minireningsverket. Hovrättsrådet uttalade att det av utredningen i målet inte hade framkommit annat än att minireningsverk av den aktuella typen kunde fungera bra om de tas om hand på ett riktigt sätt. Regelbunden kontroll och underhåll av anläggningen är av stor betydelse och dessutom kan villkor uppställas för anläggningens skötsel och drift.

Konsekvenser av generell tillståndsgivning

Länsstyrelsen har angett att prövningen av ansökan bör beakta situationen i hela området Kolvik och vad som kan bli följden av en generell tillståndsgivning till vattentoaletter kopplade till minireningsverk inom detta område. Länsstyrelsen har emellertid inte ytterligare utvecklat detta resonemang.

Länsstyrelsens bedömning ter sig underlig eftersom BAGA Easy uppfyller kraven på högsta skyddsnivå för miljö. Även om samtliga fastighetsägare skulle installera BAGA Easy skulle de kumulativa effekterna inte bli oacceptabla. Tvärtom skulle detta leda till väsentligt minskade utsläpp av näringsämnen i förhållande till den situation som råder idag.

Som tidigare har nämnts har också mark- och miljödomstolen (Vänersborgs tingsrätt) bl.a. i mål nr M 363-15 gett tillstånd till ett minireningsverk på en fastighet i Uddevalla kommun. I nämnda mål ansåg mark- och miljödomstolen att avloppsvatten genom sökt minireningsverk, oaktat de höga skyddsvärdena och

statusen hos recipienten (samma som i aktuellt mål, dvs. Gullmarsfjorden) samt förhållandena inom området i övrigt, kan renas i den utsträckning att det inte uppkommer någon olägenhet för människors hälsa eller miljön. Denna uppfattning menade domstolen gällde oaktat vad som kan bli följden av en generell tillståndsgivning till minireningsverk i området.

Kretsloppsanpassning

Länsstyrelsen har i sitt beslut ifrågasatt om den sökta lösningen är kretsloppsanpassad och angett, utan att ge några skäl till sin inställning, att återvinning av fosfor i slam på egna tomten på fritidsfastighet inte är att anse som återvinning, samt att kemfällt slam är mindre lämpligt för återföring till jordbruksmark än slam från slutna tankar med lägre halter av kemikalier. Länsstyrelsens bedömning av BAGA Easy är felaktig och, liksom i tidigare avsnitt, kan bedömningen av vilken lösning som är mest kretsloppsanpassad ifrågasättas. Sökanden har utförligt argumenterat i dessa delar i överklagandet till länsstyrelsen men följande kan tilläggas.

Allt humanslam som går in i kretsloppet och återförs till åkermark ska certifieras enligt ”Certifieringsregler för System för kvalitetssäkring av fraktioner från små avlopp” (SPCR178). Godkända avloppsfraktioner är sorterade avloppsfraktioner (urin, klosettavloppsvatten och latrin) och inte sorterade avloppsfraktioner (kemsam och filtermaterial). Slammet från BAGA Easy uppfyller kraven för SPCR178 och kan således återföras till kretsloppet på samma sätt som slammet från slutna tankar. Slam från slamavskiljare, t.ex. BDT-slam från den av kommunen förespråkade lösningen, ingår emellertid inte i certifieringssystemet. Lösningen med slutna tank och BDT-anläggning genererar mycket BDT-slam. Sådant slam körs idag inom Uddevalla kommun till det kommunala reningsverket och slammet från det kommunala reningsverket används som sluttäckning på deponi. Den av kommunen förespråkade lösningen är således inte fullt ut kretsloppsanpassad. Det är i själva verket sådant BDT-slam som uppkommer till följd av kommunens lösning som utgör ett problem för reningsverken. Dålig kvalitet på slam från slamavskiljare gör att certifierade reningsverk (Revaq) får allt svårare att ta emot

fraktioner från enskilda avlopp eftersom slammets dåliga kvalitet försämrar kvaliteten hos det slam som lämnar reningsverket. Uppfattningen bland VA-folk är generellt att slam från BDT inte är önskvärt. Slam från t.ex. BAGA Easy eller minireningsverk tar man emellertid gärna emot eftersom kvoten P/Cd är bra samt att det inte stör deras egen process i reningsverken.

Rimlighetsavvägning

Sökanden vill återigen påpeka att bedömningen i det enskilda fallet alltid ska innehålla en rimlighetsavvägning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken, MB.

Utgångspunkten vid denna bedömning är att miljö- eller hälsonyttan ska stå i proportion till kostnaden för att vidta skyddsåtgärder. Kraven får t.ex. inte vara orimliga med avseende på den olägenhet och det intrång i den personliga valfriheten som de föranleder.

Det kan inte anses vara rimligt att kräva en specifik kretsloppslösning när sökanden har valt en alternativ lösning som uppfyller miljöbalkens krav på rent utsläpp, säkrat smittskydd och som kan bidra till kretsloppet. Enligt praxis har kommunen inte heller rätt att ställa sådana krav, se t.ex. mark- och miljödomstolens dom i mål nr M 363-15 (Vänersborgs tingsrätt).

Som framgår av nyssnämnda bestämmelser kan krav på någon viss avloppslösning inte hävdas från det allmännas sida. I varje enskilt fall får istället göras en individu-

Vid en jämförelse mellan den sökta lösningen och den lösning som förespråkas av Uddevalla kommun kan dessutom konstateras att den sökta lösningen är bättre.

Vidare får ett krav på den av Uddevalla kommun förespråkade lösningen anses vara orimligt med avseende på den olägenhet och det intrång i den personliga valfriheten som kravet föranleder. Den sökta lösningen godtas dessutom generellt i andra kommuner. Det är inte acceptabelt att lika fall bedöms olika beroende på vilken kommun som hanterar ärendet eller att ägarna till enskilda avlopp i Uddevalla

kommun får agera försökspersoner till en lösning som efter en framtid utvärdering kan visa sig vara olämplig. Eftersom många människor är skeptiska till vakuumtoaletter och extremt snålpolande toaletter finns det dessutom en risk att fastigheten blir mindre attraktiv och att värdet på fastigheten således sjunker.

Nämnden har i yttrande vidhållit sitt tidigare ställningstagande samt yrkat att mark- och miljödomstolen begär in yttrande från Havs- och vattenmyndigheten då de är expertmyndighet inom området och frågorna är principiellt viktiga.

Nämnden hänvisar till mark- och miljödomstolens dom i mål nr M 2425-15 där tillstånd inte gavs för installation av minireningsverk Baga Easy trots att det uppfyllde hög skyddsnivå. Fastigheten låg nära ett Natura 2000-område där den marina miljön var utsatt för en hårt ansträngd situation på grund av övergödningen. Anläggningen kunde bidra till en försämring av den ekologiska statusen och ett nytt avloppsutsläpp fick en negativ effekt på den mycket känsliga recipienten. Långsiktigt innebar detta risk för en oacceptabel störning. Nämnden hänvisar även till Mark- och miljööverdomstolens mål nr M 4515-15, överklagat mål nr M 363-15 vid mark- och miljödomstolen, Vänersborgs tingsrätt.

Nämnden har därtill enligt nedanstående förtydligat och bemött grunderna från ombudet.

Krav vid hög skyddsnivå:

Området

Området Kolvik är ett typiskt fritidshusområde med pågående och förväntad framtida omvandling till permanentbebyggelse. Situationen liknar den som råder för ett stort antal detaljplanelagda områden, ursprungligen avsedda för fritidsbebyggelse, som finns utmed Gullmarns kuststräcka i Uddevalla kommun. Totalt finns 40 detaljplanelagda områden med sammanlagt 3 723 fastigheter som inte har kommunalt vatten och avlopp utan enskilda lösningar utmed Bokenäsens kustremsa. Utöver de 40 detaljplanelagda områdena finns ett stort antal områden med samlad bebyggelse som har motsvarande förutsättningar för och standard på avlopp. I samma

avrinningsområde som området Kolvik, Gullmarns Centralbassäng, finns sammanlagt 1 723 fastigheter. Totalt finns ca 1 981 fastigheter med avrinning till Gullmarsfjorden i Uddevalla kommun.

Gullmarsfjorden

Gullmarn är Sveriges ojämförligt största fjord men framförallt är den Sveriges enda äkta tröskelfjord. Tröskeln är förklaringen till de speciella fysikaliska förutsättningar som utvecklats de goda och unika marinbiologiska förhållanden inne i fjordens vattenmassa. Gullmarn utgör ett av de mest artrika marina områdena i Sverige och fjorden är ett Natura 2000-område sedan år 1983. Området omfattar rödlistade fiskarter och fjordens grunda vikar med ålgräsängar är viktiga reproduktions- och uppväxtområden för fiskar och skaldjur.

På grund av att Gullmarn är en tröskelfjord är vattendjupet mycket varierande från knappa 40 meter vid tröskeln ute vid fjordens inlopp, till cirka 120 meter vid dess djupaste punkt (Alsbäcksdjupet). Tröskeln utgör en yttre barriär mot det öppna havet och detta medför att vattenmassan inne i fjorden har två språngskikt som skiljer vatten med olika salinitetshalt (och densitet) åt. Den övre delen av vattenmassan består i huvudsak av en större inblandning sötvatten med lägre densitet, från lokal ytavrinning och till viss del av ytvatten från Östersjön. Det mellersta skiktet består av vatten med en något högre salthalt från Skagerrak och Kattegatt och i djupdelarna består vattenmassan i huvudsak av Nordsjövatten som med sin högre salthalt och densitet sjunker mot botten. Gullmarns naturliga förutsättningar gör att det salthaltiga, och framförallt syrerika, Nordsjövattnet behöver nå över den grunda tröskeln vid fjordens inlopp för att kunna nå in till djupbassängerna och där kunna tränga undan mer syrefattigt vatten. Skiktningarna bidrar till ett långsamt utbyte av vattenmassorna och fjorden är känslig för tillförsel av näringsämnen. Övergödningen av Gullmarn leder till en ökad partikelhalt i vattnet och en ökad sedimentation, inte minst i de djupare områdena. I flera områden leder detta till syrebrist i bottenvattnet och stora delar av bottenarna täcks av svavelbakterier. Övergödningen gör också att grundare revmiljöer med en utvecklad makroalgsflora drabbas av mer och mer påväxt av fintrådiga alger som

också konkurrerar ut det naturliga tångbältet. Detta är en stark indikation på långvarig övergödning. Flera arter minskar i utbredning och fiskarter som är knutna till djupare miljöer har inte noterats på många år (marulk, havskatt). (Länsstyrelsen 2011, Bevarandeplan för Gullmarns Natura-2000).

Övergödning är ett generellt hot mot våra kustvattenområden. Utsläppsandelen kväve och fosfor som kommer från enskilda avlopp är liten jämfört med andra diffusa källor som skogs- och jordbruk, men dess övergödande påverkan är oftast proportionellt större. Jordbruksmarken utgör det dominerande bidraget av näringsämnen i medeltal under året, men läckaget därifrån minskar under sommaren pga. minskad nederbörd och ökat näringsupptag av växande grödor. Utsläppen från skogs- och jordbruk sker istället till största delen under vintersäsongen då den biologiska aktiviteten i haven är låg och risken för algblomning saknas.

Under sommarhalvåret ökar antalet boende dramatiskt i Bohuslän då sommargästerna flyttar ut till sina stugor och turisterna strömmar till. Sommarhalvåret är också den tid då den biologiska aktiviteten är som störst i haven. I havsnära fritidshusområden, så som exempelvis Kolvik, sker alltså ett ökat utsläpp av näringsämnen under sommarhalvåret och utsläppen sker också oftast direkt i vattendrag med en liten retention som följd. Vattendragen som utsläppen sker i mynnar sedan ofta ut i grundområden med en hög biologisk aktivitet vilket ökar risken för algblomning med efterföljande syrebrist. Med den källfördelning av näringstillförseln och det boende- och bebyggelsestryck som råder måste enskilda avlopp ses som en viktig del av näringsbidraget, i synnerhet i grunda vikar så som den aktuella.

Bästa möjliga teknik

Slam från reningsverk, slamavskiljare och slutna tankar är ett hushållsavfall som kommunen är skyldig att omhänderta. Omhändertagandet ska enligt avfallshierarkin som förespråkar återanvändning och återvinning av avfallet, i detta fall återföring av näringsämnen till jordbruksmark. För att kunna omhänderta avfallet från enskilda avlopp på bästa sätt enligt avfallshierarkin behöver avloppsanläggningen ha en

funktion som separerar näringen från resterande avlopp. Anledningen till det är att kommunen har byggt upp ett avfallssystem där toalettvattnen från slutna tankar kan tas omhand, behandlas och därefter återförs till jordbruksmark.

Detta förfarande kan jämföras med kommunens omhändertagande av annat hushållsavfall där man har infört separat hantering av komposterbart avfall och övrigt avfall, just av den anledningen att man byggt upp ett system som innebär att en utsortering krävs för att omhänderta avfallet på det miljömässigt bästa sättet enligt avfallshierarkin.

Vid modernisering av befintliga avloppsanläggningar bör tillsynsmyndigheten eftersträva bästa miljövänliga teknik som innebär minskad belastning på recipienten jämfört med nuläget. Nämnden bedömer att ett källsorterande alternativ är bästa möjliga teknik, och bedömer inte heller att sökanden har kunnat visa på något underlag som gör att det inte skulle vara rimligt för nämnden att ställa krav på ett källsorterande system i det aktuella fallet.

Nämnden anser att grunderna som ges av sökandens ombud är motsägelsefulla då de medger att ett nettoutsläpp av kväve kommer att ske med den tänkta lösningen men att om samtliga enskilda avlopp skulle få lov att släppa ut sitt avloppsvatten skulle detta medför att avloppsvattnet med valda lösning skulle bli renare när en stor del av avloppsanläggningarna på Bokenäset idag består av slutna tankar som samlar upp nästan allt kväve.

Robusthet

En robust avloppsanläggning sköter sig själv utan att fastighetsägaren behöver titta till anläggningen regelbundet. Nämnden vill förtydliga att den tidigare vid ett flertal tillfällen har fått in uppgifter om den egenkontroll som fastighetsägaren ska sköta från BAGA, vilket verifierades av BAGA:s egna servicetekniker nyligen då handläggare var på plats vid service av reningsverken. Exempel på den egenkontroll som fastighetsägaren ska göra finns omnämnda i beslut om avslag, så kallad egenkontroll. Även om fastighetsägaren har ett tecknat serviceavtal åker inte

serviceteknikern ut automatiskt vid ett sms-larm, utan måste få en order om detta från BAGA. Har fastighetsägaren enbart ett supportavtal så är det upp till fastighetsägaren att med supporttjänst från BAGA åtgärda det fel som uppstått, eller betala extra för att serviceteknikern åker ut och åtgärdar. Fällningskemikalien får fastighetsägaren beställa själv. Nämnden bedömer att ovanstående inte är ett system som inte kräver tillsyn eller skötsel och vidhåller att reningsverk är en teknisk orobust avloppsanläggning.

När det gäller argumentationen kring tömningsintervall av slutna tankar är det ett direkt miljöbrott att utföra det som advokatbyrån nämner som ”egentömningar” och detta förfarande hoppas och tror nämnden att fastighetsägarna som söker om reningsverket inte ägnar sig åt då det inte bara drabbar grannarna i närområdet som dessutom är tätbebyggt, utan även är skadligt för människors hälsa och miljön. Tömningsfrekvensen av slutna tankar är den kommunala renhållningen ytterst ansvarig för och har bäst kunskap inom så uppgifterna om att en sluten tank med snålpolande toalett behöver tömmas en gång per år är säkert väl underbyggda. Nämnden anser att uppgifter från ”en leverantör av vacuumtoaletter” inte kan anses konkurrera med uppgifter från den kommunala renhållningen som faktiskt tömmer toaletterna. För övrig argumentation kring återföring och tömning hänvisas till tidigare beslut om avslag.

Restriktiv hållning till minireningsverk i känsliga miljöer

Nämnden hänvisar till BAGA:s hemsida där produkterna från BAGA säljs som reningsverk och omnämns som just ”reningsverk”. Nämnden hänvisar även till ovanstående resonemang om Gullmarsfjorden.

Konsekvenser av generell tillståndsgivning

Nämnden hänvisar återigen till domslut i mark- och miljödomstol, mål nr M 2425-25, där tillstånd inte gavs för installation av minireningsverk BAGA Easy trots att det uppfyllde hög skyddsnivå. Fastigheten låg nära ett Natura 2000-område där den marina miljön var utsatt för en hårt ansträngd situation på grund av övergödningen. Anläggningen kunde bidra till en försämring av den ekologiska statusen och ett nytt

avloppsutsläpp fick en negativ effekt på den mycket känsliga recipienten. Långsiktigt innebar detta risk för en oacceptabel störning.

I Uddevalla kommun finns ett stort antal slutna tankar, över 1 500, de allra flesta finns på Bokenäset, och många fastigheter har haft sluten tank 40 - 50 år tillbaka i tiden, och släpper inte ut avloppsvatten från vattentoalett. Nämnden vidhåller att det skulle få mycket negativa konsekvenser om fastighetsägare skulle ta bort sina slutna tankar och välja andra tekniska lösningar med utsläpp av toalettwater från anläggningar som reningsverk eller andra typer av avloppsanläggningar som är beroende av att de sköts för att funktionen ska uppehållas. Ett stort nettotillskott av utsläpp av framförallt kväve men såväl näringsämnen och bakterier skulle vara följden. Dessutom skulle de näringsrika fraktionerna i de slutna tankarna inte kunna återföras till åkermarken, se argumentation ovan angående avfallshierarkin.

Uddevalla kraft, som är Uddevalla kommuns renhållningsentreprenör, får enligt uppgift ca 400 mil kortare transporter per år genom att leverera toalettwater till behandlingsanläggningen istället för att leverera till kommunens reningsverk.

Nämnden vill påpeka att mål nr M 363-15, som är överklagat till Mark- och miljööverdomstolen, inte är slutligt avgjort.

Kretsloppsanpassning

Nämnden bedömer att sluten tank och en BDT-anläggning inte genererar mycket slam eftersom antalet krävda tömningar av slamavskiljare med enbart BDT påkopplad är en gång vartannat år för permanentboende och en gång vart 5 år för fritidsboende. Ett flertal ansöker till kommunen årligen om utökat tömningsintervall av BDT-slamavskiljaren, vilket medför att nämnden inte bedömer att det bildas speciellt mycket slam från dessa anläggningar.

Rimlighetsavvägning

Nämnden har gjort bedömningen i detta enskilda fall men som tidigare nämnts även tagit ställning till konsekvenserna av att godkänna den sökta lösningen. I området

finns som i beslut om avslag tidigare har nämnts en ledning för bad-, disk- och tvättvatten och till vilken vissa av fastigheterna som nu söker om reningsverk kan ansluta sig. I Kolvik har de allra flesta fastighetsägarna dragit gemensamma ledningar för att leda bort vatten från bad-, disk- och tvättvatten. Om det sökta reningsverket fick etableras skulle det få negativa effekter inte bara inom andra tätbebyggda områden på Bokenäset utan även sticka i ögonen på de som inom Kolvik har dragit gemensamma ledningar för att leda bort bad-, disk- och tvättvatten och som inte släpper ut vatten från vattentoalett alls. Därför är det extra viktigt att ta ställning till om det sökta reningsverket är ett lämpligt alternativ och Bästa Möjliga Teknik utifrån människors hälsa och miljön enligt de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. men även 9 kap. 3 § MB. De sökande fastigheterna har redan slutet tank och vissa behöver åtgärda sina bad-, disk- och tvättavlopp, vilket inte bedöms skulle innebära orimliga kostnader ur en ekonomisk synvinkel då den sökta lösningen snarare blir dyrare för de sju sökande fastigheterna, se beslut om avslag.

Sökanden har i yttrande bestridit nämndens påståenden och vidhållit sin inställning samt därutöver anfört följande.

Metoder för att minska näringsutsläppet till Gullmarn

Till skillnad från nu aktuell anläggning har många befintliga enskilda avlopp en låg eller mycket låg reningseffekt. Detta innebär att en stor del av näringen transporteras via bäckar och åar till hav och sjöar. Näringsutsläppet kan minska genom olika åtgärder, bl.a. genom att använda kretsloppsanpassade avloppslösningar och genom att byta ut befintliga avloppsanläggningar till anläggningar med mer effektiva reningstekniker.

Nämnden tycks emellertid felaktigt göra gällande att det endast finns en lösning för att minska näringsutsläppet till Gullmarn, dvs. att endast använda slutet tank och BDT-anläggning. Enligt nämnden är detta alternativ bästa miljövänliga teknik som innebär minskad belastning på Gullmarn jämfört med nuläget. Sökanden bestrider att den av nämnden förespråkade lösningen är bästa möjliga teknik samt att endast denna lösning kan minska belastningen av näringsutsläpp till Gullmarn. Sökanden

gör gällande att en effektiv reningsteknik tillsammans med en noga vald utsläppspunkt är en likvärdig eller bättre lösning ur ett miljöperspektiv. Sökanden vidhåller påståendet om att om alla enskilda avlopp i det aktuella området skulle ha lika effektiv rening som den sökta avloppsanläggningen så skulle den totala mängden kväve och fosfor som tillförs Gullmarn från enskilda avlopp minska betydligt.

Utsläppet av kväve och fosfor från enskilda avlopp utgör endast några promille av den totala tillförseln och kan inte anses medföra en betydande påverkan på Gullmarn. Utsläppet från enskilda avlopp är istället, såsom konstateras i rapporten ”Effekter av små punktutsläpp”, till yttrandet bifogad bilaga 1, av liten betydelse jämfört med den totala belastningen (se bl.a. s. 2). Enligt information från Vatteninformationssystem Sverige (VISS) uppvisar dessutom de flesta parametrar god eller hög status och den generella statusen för näringsämnen är angiven som god status, se till yttrandet bifogad bilaga 2.

Jämförelse mellan den sökta lösningen och kommunens krav på lösning

Om en närmare granskning av kommunens krav på lösning i jämförelse med den sökta lösningen görs kan följande anföras.

Resurshushållning av näringsämnen

Det är bra med ett kretsloppstänkande och engagemang, framförallt vad gäller fosfor. Fosfor är en ändlig resurs medan kväve finns i stora mängder. Kommunen ska emellertid i varje enskilt fall överväga rimligheten i att ställa kretsloppskrav på sökta avloppslösningar. Vad detta innebär är inte klart eftersom det saknas en tydlig definition av vad som menas med en kretsloppsanpassad avloppslösning och på vilket sätt återanvändning och återvinning ska ske.

Av Naturvårdsverkets kommentar i NFS 2006:7 till nämnda lagrum i framgår att kommunen bör skapa förutsättningar för att hushållsavfall som utgörs av avloppsfraktioner nyttiggörs, exempelvis genom att inrätta system för insamling, behandling och lagring samt överlåtelse till jordbrukare, eller genom att vägleda om

nyttjande på den aktuella fastigheten med vidmakthållande av hygien och minimering av potentiell smittspridning.

Nämnda rekommendation anger inte på vilket sätt detta bör ske. Av de nationella miljökvalitetsmålen framgår bl.a. att fosfor ska återföras till kretsloppet, men inte på vilket sätt detta ska ske. Som tidigare nämnts är inte slutna tank och spridning på åkermark det enda alternativet för att återvinna näringsämnen, t.ex. fosfor.

Kretslopp av näringsämnen är möjlig att åstadkomma med i stor sett samtliga avloppslösningar/tekniker även om andelen återförda näringsämnen skiljer sig åt mellan lösningarna.

BAGA Easy med modul markbädd är en kretsloppsanpassad lösning som ger möjlighet till kretslopp, t.ex. genom återvinning av fosfor från det slam som uppkommer. Slam kan komposteras på den egna tomten eller kan transporteras till det kommunala reningsverket för återvinning, t.ex. för spridning på åkermark. Allt humanslam som går in i kretsloppet och återförs till åkermark ska certifieras enligt ”Certifieringsregler för System för kvalitetssäkring av fraktioner från små avlopp” (SPCR178). Godkända avloppsfraktioner är sorterade avloppsfraktioner (urin, klosettavloppsvatten och latrin) och inte sorterade avloppsfraktioner (kemsam och filtermaterial). Slammet från BAGA Easy uppfyller kraven för SPCR178, se till yttrandet bifogad bilaga 3, och kan således återföras till kretsloppet på samma sätt som slammet från slutna tankar. Slam från slamavskiljare, t.ex. BDT-slam från den av kommunen förespråkade lösningen, ingår däremot inte i certifieringssystemet.

Fördelen med återföring från BAGA Easy jämfört med slam från slutna tankar är att slammet innehåller mer fosfor och att detta ger ett mindre näringsläckage. Fosfor kan spridas mer kontrollerat och dessutom på ett mer effektivt sätt ur växtnäringsynpunkt. Fälld fosfor från en BAGA Easy är återvinningsbart och tillgängligt för växterna som näringsmedel. Vid låg fosforhalt i jorden kommer fosfor från en BAGA Easy relativt omgående övergå till en pool med lägre bindningsgrad och bli tillgängligt som växtnäringsmedel, medan fosfor från anläggningen vid höga fosforhalter i jorden istället förrådslagras till dess att behov

föreligger (se rapport angående fosforns växttillgänglighet i kemiskt fällt slam, bilaga 7 till yttrande daterat den 18 augusti 2015, s. 44). Ur gödningssynpunkt är det bättre med kemfällt slam än med slam från slutna tankar eftersom fosfor är hårdare bunden och därför frigörs endast när växterna efterfrågar fosfor, vilket innebär ett mindre läckage från åkrarna. Slammet från slutna tankar kan istället jämföras med stallgödsel där läckaget är ganska omfattande.

Vad gäller kväve finns inget uppsatt samhällsmål för återvinning. Det kan dessutom konstateras att en stor del av det kväve som kommunen återför i kretsloppet genom att sprida humangödsel på åkrarna runt Gullmarn till slut hamnar i Gullmarn ändå.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan finns således ingen godtagbar anledning att avslå ansökan med hänvisning till att den sökta avloppslösningen inte är kretsloppsanpassad.

Skydda Gullmarn från övergödning

BAGA Easy

Vid en om- och nybyggnation av olika reningssystem för enskilda avlopp ökar reningsgraden avsevärt jämfört med tidigare reningssystem. Trots teknikutvecklingen kan dock inte allt kväve och fosfor renas från det avloppsvatten som släpps ut. Som tidigare nämnts reducerar en BAGA Easy med markbädd fosfor med 99 procent och kväve med 63 procent, vilket innebär att den sökta lösningen överensstämmer med det nationella miljö kvalitetsmålet ”Ingen övergödning”. Som tidigare nämnts är BAGA Easy 8 CE-märkt enligt SS-EN 12566-1 och sökanden har tidigare lämnat in handlingar rörande tester utförda av JTI, en rapport från Länsstyrelsen i Västra Götalands län samt en skrift framtagen av Avloppsguiden och Kunskapscentrum Små Avlopp som visar att den sökta anläggningen uppfyller de reduktionspåståenden som lämnats och överträffar de högsta reningsskraven hos enskilda avloppsanläggningar vid hög skyddsnivå för miljöskydd (se bilagorna 2, 4 och 5 till yttrande daterat 18 augusti 2015). Sökanden har även erhållit en beskrivning från tillverkaren BAGA Water Technology AB som innehåller tester

m.m. som visar den sökta anläggningens prestanda, se till yttrandet bifogad bilaga 4. Uppgifterna om anläggningens prestanda får således anses vara väl underbyggda.

Den kvarvarande andel kväve som BAGA Easy inte reducerar kommer med det renade vattnet från den sökta anläggningen att släppas ut på 25 meters djup i Gullmarn. Enligt N-research rapport 2010, se till yttrandet bifogad bilaga 1, kommer den mängd kväve som kommer från en jämförbar anläggning och som släpps ut på ett djup som är djupare än 20 meter, inte att påverka Gullmarsfjorden negativt (bl.a. s. 2). Utsläppspunkten är således lämpligt lokaliserad och det saknas anledning att anta att den mängd kväve som kommer att släppas ut skulle påverka recipienten negativt.

Som tidigare nämnts finns det olika alternativa åtgärder för att minska näringsutsläppet till Gullmarn, varav ett är att byta befintliga avloppsanläggningar till anläggningar med mer effektiv reningsteknik. Eftersom flertalet enskilda avlopp idag har undermåliga avloppsanläggningar med avseende på rening av kväve skulle den omständigheten att fler fastighetsägare bytte till BAGA Easy de facto minska den totala belastningen på Gullmarn. Sökanden känner inte till om nämndens påstående om att flertalet på Bokenäset har slutna tankar eller inte, inte heller om eller hur dessa fastigheter tar hand om BDT-vatten. Det kan emellertid konstateras att det inte endast är kväve från enskilda avlopp i just Bokenäset som bidrar med kväve till Gullmarn. Flertalet enskilda avlopp i området runt Gullmarn är undermåliga, bara i Uddevalla kommun finns ca 6 500 – 7 000 enskilda avlopp som är otillfredsställande, se till yttrandet bifogad bilaga 5. Enligt uppgift från nämnden är det endast 1 500 av dessa som är slutna tankar (se aktbilaga 16, s. 4). Påståendet om att ett stort nettotillskott av utsläpp av framförallt kväve men såväl näringsämnen och bakterier skulle bli följden om fastighetsägarna skulle byta ut sina befintliga avlopp till BAGA Easy bestrids. Det faktum att tillstånd till den sökta anläggningen eventuellt skulle sticka i ögonen på de som inom Kolvik har dragit gemensamma ledningar för att leda bort BDT-vatten och inte släpper ut vatten från vattentoalett är inte ett godtagbart skäl att neka sökanden tillstånd.

BDT-anläggningar

BAGA Easys effektiva rening kan även jämföras med hur den av kommunen förespråkade lösningen reducerar fosfor och kväve. Som tidigare nämnts och som framgår nedan kommer inte heller denna lösning att eliminera allt kväve eller fosfor. I den av kommunen förespråkade lösningen släpps BDT-vatten ut efter endast en lågkvalificerad rening. Av Svenska MiljöEmissionsDatas (SMED) rapport från 2015 framgår att ca 10 procent av allt kväve från ett hushåll hamnar i BDT-anläggningen. Det är oklart hur mycket kväve och fosfor som en BDT-anläggning har möjlighet att reducera, vilket gör det svårt att jämföra den mängd näringsämnen som BDT-anläggningen släpper ut med utsläppen från en BAGA Easy. Det kan emellertid konstateras att en BAGA Easy med markbädd reducerar fosfor (99 procent) samt organiska ämnen betydligt bättre än en BDT-lösning. Den av kommunen förespråkade lösningen anges reducera fosfor med 75 % genom att samla toalettvattnet i en sluten tank, vilket innebär att 3 - 4 mg/l fosfor kommer att föras vidare till BDT-lösningen. Eftersom en bädd inte kan förväntas binda in fosfor permanent, och temporärt endast ta 50 - 70 %, kommer Gullmarn att belastas med 1 - 3,75 mg/l fosfor, beroende hur man väljer att se på fosforavskiljning i markbaserade system eller andra BDT-lösningar som inte tar fosfor. Detta ska jämföras med utsläppsvärden från en BAGA Easy som ligger mellan 0,1 - 0,5 mg/l. Vad gäller organiska ämnen ska tilläggas att BDT-vattnet kan innehålla höga halter bakterier och smittämnen, vilket motiverar höga krav på rening och säker utsläppspunkt. BAGA Easys reduktionen av organiska ämnen är betydligt bättre än en BDT-lösning och klarar gränsvärdet för utmärkt badvattenkvalitet.

Vad gäller kväve så kan en BDT-anläggning, om reduktionen är ringa, antas släppa ut ca 1/5 kväve jämfört med vad den sökta anläggningen släpper ut. Även om detta utsläpp är mindre än utsläppet från BAGA Easy så kan detta, om det släpps ut ytligt, få större negativ effekt på Gullmarn än när man släpper ut högre koncentrationer på 25 meters djup, se till yttrandet bifogad bilaga 1, s. 2.

Sluten tank och spridning på åker

För att ett kretslopp ska vara försvarbart ekonomiskt och miljömässigt måste det ske lokalt för att hålla nere transportkostnader och utsläpp på grund av transporter. Det innebär att slammet från de slutna tankarna som återvinns måste hämtas, bearbetas och spridas i närområdet, dvs. runt Gullmarn. Runt Gullmarn består åkermarken främst av gammal havsbotten. Denna är lerhaltig och oftast naturligt näringsrik, vilket medför att det inte är särskilt stora givor av det bearbetade slammet som man kan ge. Ungefär hälften av åkrarna är dränerade för att man ska kunna odla på dem och det är främst täta jordarter som behöver dräneras. Dräneringarna går ut i diken och vattendrag som leder vidare ner mot havet, bl.a. Gullmarsfjorden.

Slammet från slutna tankar är att jämföra med stallgödsel. Näringsläckaget är större vid användning av stallgödsel och slam från slutna tankar än av handelsgödsel, vilket bl.a. beror på att det är svårt att beräkna kväveinnehållet i slam och stallgödsel och man därför i praktiken sprider ut för mycket kväve (övergöder) vid användning av denna typ av gödning. Beroende på vädret kan ganska mycket läckage uppkomma från åkern under året. När på året och till vilken gröda gödseln sprids har stor betydelse, framför allt för kväveutnyttjandet, se Jordbruksverkets skrift "Rekommendationer för gödning och kalkning 2016", till yttrandet bifogad bilaga 6, s. 17. Om gödseln brukas ner i nära anslutning till spridningen antas spridningsförlusterna vid vårspridning uppgå till 20 procent av ammoniumkvävet för fastgödsel och urin och 10 procent för flytgödsel. Bäst blir kväveeffekten vid vårspridning. Kväveeffekten vid höstspridning av stallgödsel kan variera, men den är normalt betydligt lägre än vid vårspridning. Risken för stora förluster genom utlakning och denitrifikation under senhösten och vintern är uppenbar. Av dessa skäl anser Jordbruksverket att höstspridning av flytande gödselslag som innehåller en stor andel lättillgängligt kväve bör begränsas, se till yttrandet bifogad bilaga 6, s. 19.

När slammet sprids måste det myllas ner inom tolv timmar efter spridning. Detta innebär att det är främst på svart jord som man kan sprida denna fraktion. Man får dock inte sprida slam på betesmark, vallar för bete eller skörd inom 10 månader,

eller där man odlar bär, potatis, rotfrukter, grönsaker eller frukt. Karensen på 10 månader innebär alltså att slammet från de slutna tankarna måste spridas under hösten med betydande läckage som följd. Därvid kan konstateras att det föreligger stor risk för näringsläckage från svartjorden som sannolikt kan överstiga de kvävemängder som sökt anläggning släpper ut. Mycket av de näringsämnen som samlas upp i de slutna tankarna kommer således att till slut hamna i Gullmarn i utsläppspunkter som är strandnära och på grunt vatten.

Att det är just jordbruket som står för den stora tillförseln av kväve till Gullmarn framgår av kommunens egna uppgifter, se aktbilaga 16, s. 3. Dessutom riskerar detta näringsläckage att komma ut på grunda bottnar där det gör störst skada, se t.ex. till yttrandet bifogad bilaga 1, s. 5. Därutöver tillkommer de näringsämnen som släpps ut via vattnet från BDT-anläggningen enligt ovan. Även om det inte finns några exakta siffror över mängden näringsämnen som den av kommunen förespråkade lösningen bidrar med till Gullmarn, kan således konstateras att påståendet om att den sökta anläggningen skulle innebära ett ökat utsläpp av näringsämnen till Gullmarn är baserat på felaktiga antaganden. En sådan kretsloppslösning som förespråkas av Uddevalla kommun är mer lämpad att användas i miljöer där den ekologiska statusen är god.

Slutsatser

Det kan konstateras att varken den av kommunen förespråkade lösningen eller den sökta lösningen eliminerar samtliga näringsämnen, t.ex. kväve och fosfor. Båda lösningarna utgör emellertid positiva åtgärder för att minska näringsutsläppet i Gullmarn. Det finns inte någon anledning att anta att Gullmarn skulle riskera att påverkas negativt av den sökta anläggningen. Den sökta anläggningen är en kretsloppsanpassad lösning som uppfyller de högsta reningskraven hos enskilda avloppsanläggningar vid hög skyddsnivå för miljöskydd som framgår av Naturvårdsverkets rekommendationer i NSF 2006:7 och dessutom överträffar den av kommunen förespråkade lösningen vad gäller reduktion av organiska ämnen. Att mot bakgrund av ovan neka privatpersoner att anlägga en avloppsanläggning med

så hög grad av rening som BAGA Easy uppnår kan inte anse vara i enlighet med miljöbalkens bestämmelser eller syfte.

Nämndens hänvisning till andra mål

Vad gäller Mark- och miljööverdomstolens dom i mål nr M 4515-15 kan konstateras att Mark- och miljööverdomstolen inte utesluter möjligheten att erhålla tillstånd för minireningsverk i det aktuella området. Anledningen till att tillstånd nekades i nämnda mål var att tillräcklig utredning inte hade presenterats som medförde att det aktuella reningsverket kunde godtas, bl.a. saknades bevisning för att anläggningen nådde upp till en reningsgrad motsvarande hög skyddsnivå samt utredning avseende vald lokalisering av utsläppspunkt. Sådan utredning föreligger däremot för BAGA Easy i nu aktuellt mål.

I en annan dom som nämnden hänför sig till, mark- och miljödomstolen mål nr M 2425-15, var förutsättningarna annorlunda jämfört med aktuellt mål, bl.a. skulle utsläpp ske på grundare vatten. Mark- och miljödomstolen uteslöt inte heller här möjligheten att erhålla tillstånd för den sökta avloppslösningen utan konstaterade endast att någon godtagbar och platsspecifik riskanalys inte hade vidtagits av sökanden.

De åberopade domarna säger således inte något om att den av kommunen förespråkade lösningen måste väljas, endast att höga krav på verksamhetsutövaren ställs för att visa att åtgärden inte riskerar att påverka den känsliga miljön på ett negativt sätt. Som tidigare nämnts måste därför i varje enskilt fall göras en individuell prövning av den sökta avloppslösningen med beaktande av de krav som är påkallade utifrån platsens förutsättningar, recipientens känslighet etc. (se t.ex. mark- och miljödomstolens dom den 27 april 2015 i mål nr M 363-15, Vänersborgs tingsrätt, i vilken ett minireningsverk tilläts vid Gullmarsfjorden).

Slutförande

Sökanden har i målet visat att den sökta anläggningen inte riskerar att påverka den känsliga miljön på ett negativt sätt. Avloppsvatten kommer att renas i den utsträckningen att det inte uppkommer någon olägenhet för människors hälsa eller miljön. Det utgående renade vattnet från den sökta avloppsanläggningen uppfyller de krav som ställs vid en hög skyddsnivå enligt Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2006:7) om små avloppsanordningar. Utsläppspunkten är väl vald och anläggningens utsläpp av näringsämnen kommer därför inte att få någon negativ påverkan på recipienten. Anläggningen är dessutom kretsloppsanpassad och mycket robust. Anläggningen kräver minimalt med tillsyn och är mycket lämplig för fritidsboende.

En individuell prövning av den sökta avloppslösningen ska göras med beaktande av de krav som är påkallade utifrån platsens förutsättningar, recipientens känslighet m.m. och denna ska innehålla en rimlighetsavvägning enligt 2 kap. 7 § MB. Det kan inte anses vara rimligt att kräva en specifik kretsloppslösning när sökanden har valt en alternativ lösning som uppfyller miljöbalkens krav på rent utsläpp och säkrat smittskydd, som kan bidra till kretsloppet och som sökanden dessutom kan visa inte riskerar att påverka recipienten på ett negativt sätt. Enligt praxis har kommunen inte heller rätt att ställa sådana krav, se t.ex. mark- och miljödomstolens dom i mål nr M 363-15 (Vänersborgs tingsrätt).

Mark- och miljödomstolen ska därför upphäva nämndens beslut och meddela tillstånd för den sökta avloppsanläggningen.

Bevisning

Sökanden har utöver tidigare ingiven bevisning åberopat följande bevisning till styrkande av att den sökta anläggningen ska tillåtas.

1. N-searchs rapport ”Effekter av små punktutsläpp av kväveinnehållande avloppsvatten på skyddade naturtyper i Gullmarsfjorden”,
2. Utdrag från www.viss.lansstyrelsen.se angående Gullmarn,

3. Certifieringsregler för System för Kvalitetssäkring av fraktioner från små avlopp SPCR178,
4. Beskrivning av BAGA Easy,
5. Sveriges radio, P4 Väst, information om antalet enskilda avlopp i Uddevalla kommun,
6. Jordbruksverkets skrift ”Rekommendationer för gödsling och kalkning 2016”, Jordbruksinformation 19, 2015.

Mark- och miljödomstolen har hållit sammanträde och syn i målet.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen finner inte skäl att skicka målet på remiss till Havs- och vattenmyndigheten.

Frågan i målet är om den avloppsanläggning som sökanden sökt tillstånd för uppfyller de miljö- och hälsoskydds krav som bör ställas på en avloppsanläggning för WC- och BDT-vatten i det aktuella området. Det är verksamhetsutövaren som ska visa att anläggningen uppfyller sådana krav. Vid bedömningen av tillåtligheten ska redan risken för olägenhet beaktas utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Vid prövningen av en enskild avloppsanläggning ska hänsyn tas till förhållanden i det större område inom vilket den aktuella fastigheten ingår och beakta vad följderna skulle bli av en generell utbredning av avloppsanläggningar liknande den tillståndssökta. Vid bedömningen ska även beaktas att kostnaden för skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått inte blir orimlig jämfört med miljönyttan av sådana åtgärder.

Den plats dit vattnet från avloppsanläggningen ska ledas är en del av Gullmarsfjorden som är ett Natura 2000-område och marint naturreservat. Mark- och miljödomstolen delar nämndens uppfattning att det för den aktuella recipienten råder hög skyddsnivå för miljöskydd och normal skyddsnivå för hälsoskydd enligt Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållspillvatten (HVMFS 2016:17). Anläggningen ska därmed som

utgångspunkt nå upp till dessa krav på skyddsnivå enligt Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd. Utöver det ska anläggningen uppfylla övriga krav i miljöbalken. Nuvarande avloppsanläggningar för sökandens fastigheter utgörs av fem slutna tankar för vattentoaletter, en mulltoalett och en separett, varav flertalet av dessa anläggningar enligt uppgift inte kan anses uppfylla gällande miljö- och hälsoskydds krav.

Att det aktuella minireningsverket är CE-märkt och omfattas av en harmoniserad standard enligt byggproduktförordningen inverkar inte på en tillståndsmyndighets möjlighet att ställa de krav enligt den svenska miljölagstiftningen som bedöms nödvändiga för att säkerställa skyddet av hälsa och miljö (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 25 april 2016 i mål M 4515-15).

Sökanden har gett in underlag avseende det aktuella minireningsverket. Av underlaget får anses framgå att minireningsverket uppfyller kraven för hög skyddsnivå för miljöskydd beträffande BOD, Tot-P och Tot-N. Minireningsverket får därför anses uppfylla hög skyddsnivå för miljöskydd enligt Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållspillvatten (HVMFS 2016:17). Med hänsyn till Gullmarns känslighet bör tillstånd prövas restriktivt så att bevarandestatusen för vattenområdet inte riskerar att påverkas negativt. Höga krav bör därför ställas på verksamhetsutövaren att visa att åtgärden inte riskerar att påverka den känsliga miljön på ett negativt sätt.

Att utsläpp sker på 25 meters djup torde innebära en klar fördel jämfört med en ytligare utsläppspunkt och förhållandena vid utsläppspunkten synes också i övrigt vara sådana att det förorenade avloppsvattnet späds ut avsevärt innan det riskerar att nå grundare vattenområden. Den osäkerhet som kvarstår är huvudsakligen beträffande minireningsverkets driftsäkerhet och att skötsel och underhåll sker på ett adekvat sätt. Det av nämnden förordade systemet med slutna tank framstår i detta avseende som driftsäkrare och mindre beroende av enskilda personers vilja eller förmåga till skötsel och underhåll. En sådan lösning får därför – givet Gullmarns känslighet – anses miljömässigt motiverad. Då kostnaden för inrättande

av ett system med sluten tank dessutom enligt klagandenas egen redovisning framstår som billigare, saknas skäl att av rimlighetshänsyn tillåta den ansökta anläggningen.

Mark- och miljödomstolen finner således att det saknas skäl att ändra länsstyrelsens beslut och att sökandens överklagande därför ska avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 30 juni 2016.

Ove Järholm

Gunnar Barrefors

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Ove Järholm, ordförande, och tekniska rådet Gunnar Barrefors. Föredragande har varit beredningsjuristen Ramona Liveland.